

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Malderi Episcopi Antverpiensis S.Th. quondam
Louanij Professoris Tractatus De Restrictionvm Mentalivm
Abvsv**

Malderen, Jan van

Antverpiæ

Capvt IX. An sit aliqua inclinatio ad veritatem nudam dicendam ex
Veracitatis virtute sine obligatione sub peccato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41105

CAPVT IX.

An sit aliqua inclinatio ad veritatem nudam dicendam ex Veracitatis virtute sine obligatione sub peccato.

CERTISSIMA ea doctrina est D. Thomæ Non omnes actus virtutum, sed omniū virtutum actus sunt in præcepto.
 2. 2. q. 104. a. 2. non omnes virtutum actus esse in præcepto; quamuis de actibus omnium virtutum sint præcepta. Cum itaque virtus ad omnem suum actum inclinet, sequitur, esse aliquem actum virtutis, ad quem sit eius inclinatio, licet ad eundem non sit præcepti obligatio. Itaque quæritur, Sicuti virtus charitatis inclinat nos ad eleëmofynam dandam in communi necessitate proximi, etiam quando nulla est obligatio; an similiter virtus veritatis nos inclinet etiam tunc ad veritatem nudam dicendam, prout eam proximus intelliget, quando nulla est obligatio eam ita nudè dicendi, neque ex hac virtute neque ex vlla alia. Equidem existimo talem esse virtutis illius inclinationem, eamque sequi, pertinere ad perfectionem Christianam, quam nobis commendauit Dominus, quando dixit: *Sit autem sermo vester, Est, est, Non, non: quod autem his abundantius est, à malo est:* Matth. 5. Quamuis
 D 5 enim

enim veritas obliget ad vitandum omne mendacium, & ne quid falsi scienter dicatur, non obligat tamen ad omne verum semper dicendum.

Restat quærere, an ad aliquid dicendum inclinēt, cū non obliget. Videtur enim dari non posse casus, vbi non teneatis ita simpliciter loqui, & tamen consilij diuini sit ita loqui; quia semper obligamur simpliciter loqui, nisi sit exceptio propter aliquam legitimam causam; tunc autem etiam cessat inclinatio huius virtutis. Respondeo, ita non esse; datur enim casus, vbi possis mentali vti restrictione sine peccato, fortè quia ius habes aliquid tegendi quod proximus interrogat propter aliquod commodum temporale; & ex circumstantijs sermo tuus exterius feruire poterit aliquo modo significando restrictioni quam mente facis; & tamen melius facias non vtendo hoc iure tuo, propter bonum simplicis veritatis. Ideoque videre debent illæ personæ, quæ ad perfectionem Christianæ vitæ aspirant, siue in statu perfectionis exercendæ, siue tantum in statu perfectionis addiscendæ, an non obliuiscantur suæ professionis, quando adeò sunt procliuēs ad mentales restrictiones, vt ijs longè frequentius vtantur quàm alij, qui non ita præ se ferunt sectationem perfectionis. Sanè propter

Datur casus vbi Veritatis virtus inclinēt ad verum dicendum, licet ad hoc non obliget.

Qui sunt in statu perfectionis exercendæ, vel discendæ, alieni sunt à duplicitate mentalis restrictionis.

propter rationem dictam credo longè melius eos facere, qui etiam quando licent, (quod perrarum est) à mentalibus restrictionibus omnino abstinent. Omitto quòd sepè parum in his subtilioribus versatis putabuntur licere, quando reuerà secundum Dei legem non licent. Facile etiam contingit scandalum oriri, quando putatur mentitus, qui dicta sua mentaliter restrinxit. Abstineat ergo timorata anima à talibus propter sincerum simplicitatis affectum, propter studium perfectionis, aut saltem propter periculum peccandi, aut denique ne quem scandalizet, etiam tunc quando veritas sui dicti nititur restrictione; quæ non ita in mente sola latet, quin etiam exterius quodammodò significata sit: nam si nullo modo exterius significata intelligi queat, hæretur in mendacio, vt latius dicemus Capite sequenti. Oportet autem Reges, potentes, diuites, perfectos, magis præ ceteris recedere ab omni specie mendacij. Propterea cap. 25. Ecclesiasticus dicit se odisse *pauperem superbum, diuitem mendacem, senem fatuum & insensatum.* & cap. 41. *Erubescite à patre & à matre de fornicatione, & à presidente & à potente de mendacio.* item Prouerbiorum cap. 17. *Non decent stultum verba composita, nec Principem labium mentiens.* vbi Lxx. habent, *Non*

Melius est numquam uti restrictione mentali, etiam licita, propter amoris simplicitatis & perfectionis, & periculum peccati & scandali.

Magnos viros magis dedecet duplicitas.

*congruent imprudenti labia fidelia, neque iusto
 labia mendacia. vnde recte dicit Aristoteles
 lib. 4. Ethicorum c. 3. quod vir magnanimus
 vtatur libertate in loquendo & veritate, non
 verò loquatur ad voluntatem aliorum. Valdè
 ergo recedunt ab abundantia illa iustitia Chri-
 stianis omnibus commendata, quorum ser-
 mo exterior ab interiori ita diffidet, vt dum
 loquuntur affirmando, restrictione mentali
 idem negent, parum memores commenda-
 tæ à Domino simplicitatis, quando dixit:
Sit sermo vester, Est, est; Non, non. & eius quod
 Propheta Regius dicit Psal. 5. *Linguis suis
 dolosè agebant: iudica illos Deus.* & eius quod
 Apostolus dicit ad Ephes. cap. 4. *Propter quod
 deponentes mendacium, loquimini veritatem
 vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus
 inuicem membra.* In quem locum D. Chryso-
 stomus: *Quoniam sumus inuicem membra, ne-
 mo decipiat proximum. quod quidem dicit Psal-
 mographus, id sursum & deorsum agitans, La-
 bia dolosa in corde, & in corde locutus est mala.
 Nihil est enim, nihil est quod aequè pariat ini-
 micitias, atque decipi ac falli. Vides quomodo eis
 vbiq; pudorem iniiciat per corpus. Ne fallat,
 inquit, oculus pedem, neque pes oculum. Vt, si
 sit fossa profunda, & super terram positus
 arundinibus & terrâ opertis in superficie præ-
 beat oculus opinionem terra solida, an non vte-
 tur**

zur pede, vt sciat num sit inferius vacuum, an remittatur & resistat; num non fallat pes, sed quod est renuntiet? Quid verò, si serpentem viderit oculus aut feram, num fallit pedem, & non statim renuntiat? Ille autem cum ab eo didicerit, non amplius pergit. Quid autem, quando neque oculus neque pes inuenerit quomodo discernat, sed id totum sit odoratus, vt vtrum sit venenum lethale an non, os non fallit odoratus. Quare? Nam seipsum quoque perdit, si fallat: sed dicit quod sibi occurrit. & infra: Si insidietur, non est membrum.

CAPVT X.

Quando teneamur ad mentem eius cui loquimur verba nostra formare, & ipsi etiam eodem modo intelligere; & quando ad illud non teneamur.

SECTIO PRIM A.

VT accuratè de hac re loquamur, obseruandum, Peccari per restrictiones mentales, occultando sensum verborum nostrorum, triplici illo famoso genere peccati, hominis in seipsum, in Deum, & in proximum.

In seipsum homo peccat, quando deordinationem illam in se admittit, vt nõ conformet se exterius verbo interiori, cū natura ad

Quomodo
homo per
restrictio-
nes menta-
les peccet
in seipsum
hoc